

BARNEOMBUDET

Barne- og likestillingsdepartementet (BLD)
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Deres ref:

Vår ref:
16/01463-3

Saksbehandler:
Elin Saga Kjørholt

Dato:
2. januar 2017

Høring - Endringer i barneloven om bedre beskyttelse av barn

Vi takker for anledningen til å uttale oss om Barne- og likestillingsdepartementets forslag til endringer i barneloven og straffeloven for bedre beskyttelse av barn mot vold og overgrep.

Barneombudet skal i følge lov og forskrift arbeide for at barns behov, rettigheter og interesser blir tatt tilbørlig hensyn til på alle samfunnsområder. Ombudet skal særlig følge med i at lovgivning til vern om barns interesser blir fulgt, og at norsk rett samsvarer med de forpliktelser Norge har etter FNs konvensjon om barnets rettigheter (barnekonvensjonen).

Barneombudet er enige i departementets intensjon om at barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep bør styrkes i tråd med våre forpliktelser etter barnekonvensjonens artikkel 19. Vi kan imidlertid ikke støtte forslaget slik det nå foreligger. Barneombudet er opptatt av at norske myndigheter tar i bruk nødvendige virkemidler for å beskytte barn mot vold og overgrep, men vil understreke at disse virkemidlene må være i tråd med barnets beste, barnets rett til å bli hørt og andre alminnelige rettssikkerhetsgarantier.

Vi viser til at det gjennom andre høringsuttalelser og utspill i mediene allerede har kommet flere kritiske innspill til de foreslåtte endringene på mer generell basis. Barneombudet vil i denne høringsuttalelsen fokusere på spørsmål som er knyttet til barnets rettssikkerhet.

1. Barneombudet vil understreke at barnets beste er en individuell vurdering

Barneombudet kjenner godt til utfordringene med å beskytte barn mot foreldre som utøver vold eller overgrep og som har foreldreansvar, samværsrett og rett til fast bosted. Vi er enige i at det generelt sett kan hevdes å være til barnets beste å frata en forelder disse rettighetene dersom de har gjort seg skyldige i grove voldshandlinger. Barneombudet er imidlertid uenige i at lovgivningen i så stor grad kan basere seg på en slik generalisering. Barnets situasjon og forhold til foreldre vil være forskjellig fra sak til sak. Derfor kan heller ikke vurderingen av barnets beste generaliseres. Som illustrasjon vil vi trekke frem at vurderingen av barnets beste ikke vil være den samme for alle barn i en søskenflokk i en sak som dreier seg om tvangsekteskap.

Barneombudet mener det fremlagte forslaget ikke følger forpliktelsen etter barnekonvensjonens artikkel 3 om at barnets beste skal basere seg på en individuell vurdering i hvert enkelt tilfelle.

2. Barneombudet mener barnets rett til å bli hørt er ikke ivaretatt i forslaget

Barnekonvensjonens artikkel 12 bestemmer at barn har rett til å bli hørt i alle saker som berører dem. Denne forpliktelsen gjelder både i enkeltsaker og i saker som berører barn som gruppe. Det kan ikke være tvil om at det fremlagte forslaget berører barn, både som gruppe og på enkeltsaksnivå, likevel kan vi ikke se at det grunnleggende hensynet om barns rett til å bli hørt er ivaretatt.

Utredningen dreier seg i aller høyeste grad om forhold for en særlig gruppe barn som burde vært hørt i arbeidet med endringsforslagene. Det fremgår ikke av utredningen at barn har fått komme med innspill til arbeidet eller at uttalelser fra barn på annen måte har blitt tillagt vekt i arbeidet.

De enkelte lovforslagene ivaretar ikke barnets rett til å bli hørt i enkeltsaker. I forslaget om forenklet behandling fra tingrettens side er det ikke tillagt vekt at dette vil frata barnet rett til å uttale seg – i alle saker. Det er heller ikke vurdert om barnets rett til å bli hørt kunne blitt bedre ivaretatt dersom spørsmålene om fratakelse av rettigheter ble vurdert i forbindelse med straffesaken der dommeren kunne ha snakket med barnet. Det er heller ikke vurdert om den svært strenge grensen for gjenopptakelse også gjelder for barnets rett til kontakt med sine foreldre. Barneombudet mener det også er en mangel ved utredningen at den ikke påpeker barnets manglende prosessdyktighet for domstolene som fører til at barn ikke kan få sin sak vurdert av domstolene uten vergens samtykke og vilje til samarbeid.

3. Utredningen mangler vurdering av forslagenes konsekvenser for barn

Barneombudet mener utredningen fremstår som mangelfull når det gjelder konsekvenser for barn. Det dreier seg først og fremst om en generell fratakelse av alle rettigheter samlet, en forenklet vurdering av en dommer som aldri har truffet barnet, strenge vilkår for gjenopptakelse av saken, barnets manglende partsrettigheter og prosessdyktighet, konsekvenser for søsken samt hvilke konsekvenser det kan få for barn at også medvirkning rammes. Barneombudet mener dessuten det er en stor mangel ved utredningen at det ikke fremgår hvor mange barn disse beskyttelsestiltakene gjelder for. Ser man antall dommer i disse sakene opp mot det omfanget forskningen viser av vold og overgrep mot barn, vil disse endringene ha et svært begrenset nedslagsfelt. Mange barn som utsettes for vold vil ha like stort behov for beskyttelse uten at grensen for hvilke saker som skal omfattes drøftes i forslaget.

4. Barnets rett til beskyttelse opp mot andre rettigheter

Barneombudet mener departementets vilje til å se på virkemidler for bedre beskyttelse av barn mot vold og overgrep er prisverdig. Vår erfaring er imidlertid at virkemidler som foreslås uten en svært grundig vurdering opp mot andre rettigheter og praktiske konsekvenser for aktørene vil møte motstand og kanskje virke mot sin hensikt. Domstolenes skepsis mot en slik forenklet behandling er forståelig. Det samme er innspillene som har fremkommet om at forholdet til EMK artikkel 6 og forbudet mot dobbelstraff ikke er tilstrekkelig utredet. Forslagene går dessuten så langt i å frata individer, både barnet og foreldrene, retten til familieliv at det ikke kan fastslås om dette vil være i henhold til EMK artikkel 8.

Barneombudet bidrar gjerne i en dialog om hvordan barns rett til beskyttelse kan styrkes. Et godt utgangspunkt finnes i Europarådets Lanzarote konvensjon som nå er ratifisert av 42 av 47 stater, og som vi håper Norge snart vil være i posisjon til å ratifisere.

Vennlig hilsen

Camilla Kayed
fagsjef

Elin Saga Kjørholt
seniorrådgiver

Brevet er godkjent elektronisk og har derfor ingen signatur.